2023-03-12

Naturskyddsföreningen Tranås

Vårt engagemang

för att Värna Vattnet – en tidslinje

Varför började vi arbeta mot gruvan i Norra Kärr?

2012-2015

- Hasselund skulle säljas till företaget Kanonaden
- Uppställningsplats inför framtida arbete vid Norra Kärr
- Vi överklagade till Mark- och miljödomstolen

2013

12 november

- Föreläsning i Ödeshög med ARV och NF Ödeshög om Norra Kärr
- Olle Holmstrand och Johan Elwing
- Bokade in en studiecirkel i frågan

Vad har vi gjort?

2014

22 januari – 12 februari
- Studiecirkel i Tranås med Olle Holmstrand och Johan Elwing,
- med flera

28 februari – 1 mars
- ARV arrangerade gruvseminarium i Gränna

från 1 april
- Många insändare mot gruvan

3 juni
- Föreläsning om Norra Kärr i Tranås, politiker närvarade

9 augusti
- Torgmöte i Tranås i samarbete med ARV

2014

20 augusti

- Motion från KD i Tranås om att kommunfullmäktige ska få information om Norra Kärr

27 augusti

- Enkät utsänd till Tranåspolitiker gällande en eventuell gruvetablering i Norra Kärr
- 15st negativa till gruvan, resterande saknade kunskap eller avvaktade myndighetsutlåtande

1 december

- Projektgruppen “Värna Vattnet” bildas

Naturskyddsföreningen
Tranås

2015

27 februari
- Troels Hoffmann blir representant i NF:s gruvgrupp

24 maj
- Projektansökan för “Skydd av Svartåns flöden”

31 maj
- Informationskväll i Tranås med 40 deltagare, uppstart för nätverket “Värna Vattnet”

8 juni
- John Johansson donerar 100.000kr till arbetet mot gruva i Norra Kärr

Naturskyddsföreningen
Tranås

2015

10 juni
- KD:s motion verkställs, Johan och Olle föreläser
- Tasman och Länsstyrelsen föreläste därinnan, men avvek

2 augusti
- Nätverket “Värna Vattnet” bildas, totalt 72 medlemmar och 5 nyhetsbrev

22 september
- Första föreläsningen längs Svartåns flöden i Adelöv, 82 deltagare

20 oktober
- Linköping, 52 deltagare

17 oktober
- Torpa, Ydre, 43 deltagare

2016

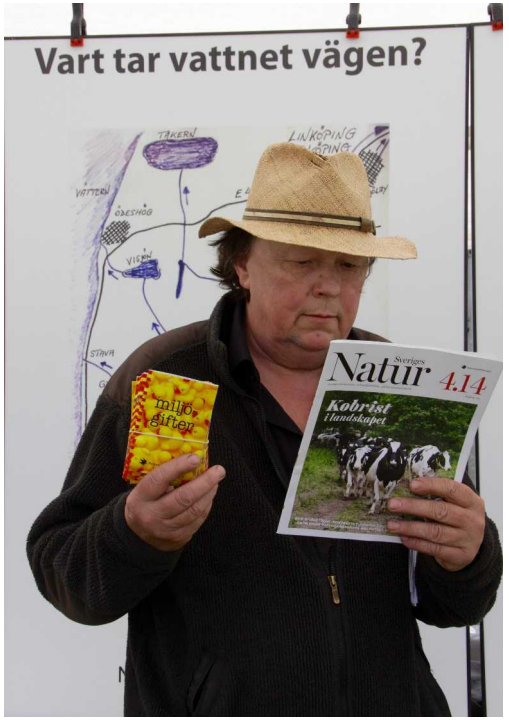
25 januari
- Studiecirkel enligt projektplan i Tranås, 6 tillfällen med 12 deltagare

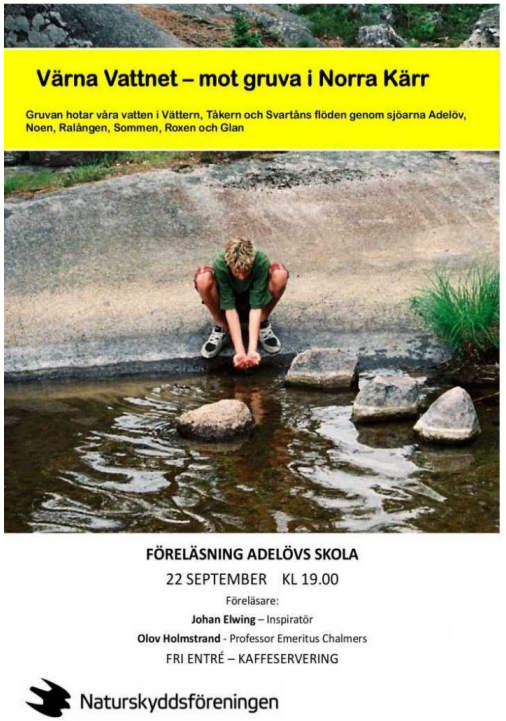
26 januari
- Föreläsning i Boxholm, 33 deltagare

23 februari
- Föreläsning i Norrköping, 25 deltagare

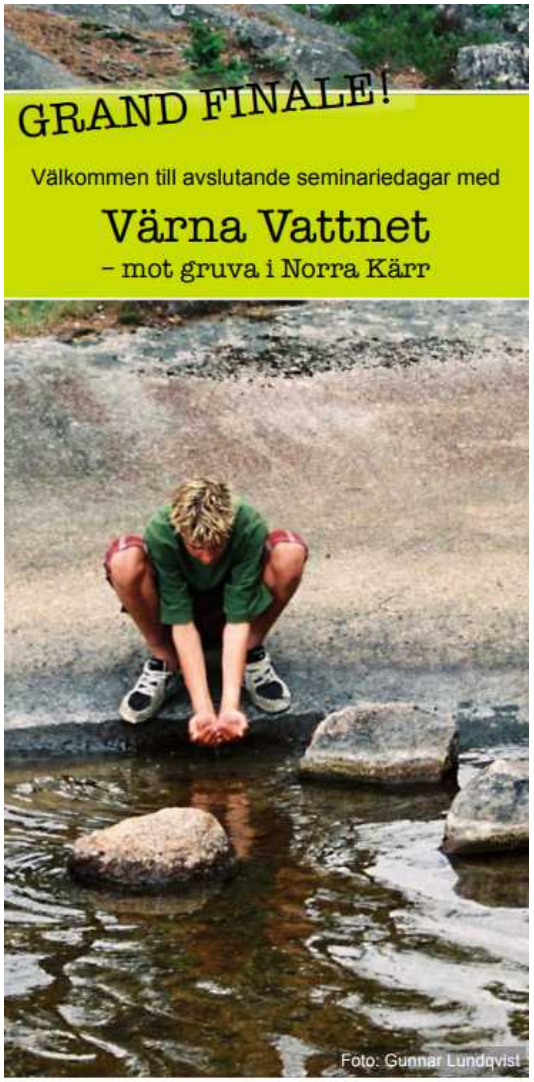
15 mars
- Föreläsning i Mjölby, 23 deltagare

Totalt 250 deltagare i föreläsnings-serien

Naturskyddsföreningen
Tranås

2016

2-3 april

- Konferensen ”Grand Finale” som avslut på projektet Svartåns flöden.
- 59 deltagare dag ett och 44 dag två
- Många kunniga föreläsare, varför föredragen spelades in
- Informationsfilm om Norra Kärr, pruducerad av K13 Produktion och Kent Vedefors, premiärvisades

- Tanken väcktes att sjön Sommen borde få ett bättre skydd
- → Ny projektansökan

2016

17-19 juni

- Riksstämman i Norrköping, dit Tranås skickat 4 motioner:
  1. Skydd av Vättern som överordnat riksintresse
  2. Skapa geologiskt naturreservat av Norra Kärr
  3. Strategi för hantering av gruvavfall
  4. Öka kännedom om NF:s mineralpolicy
- Motion 2-4 bifölls, 1 ändrades till ”arbeta för riksintresse för yt- och grund- och dricksvattentäkter”

Naturskyddsföreningen
Tranås

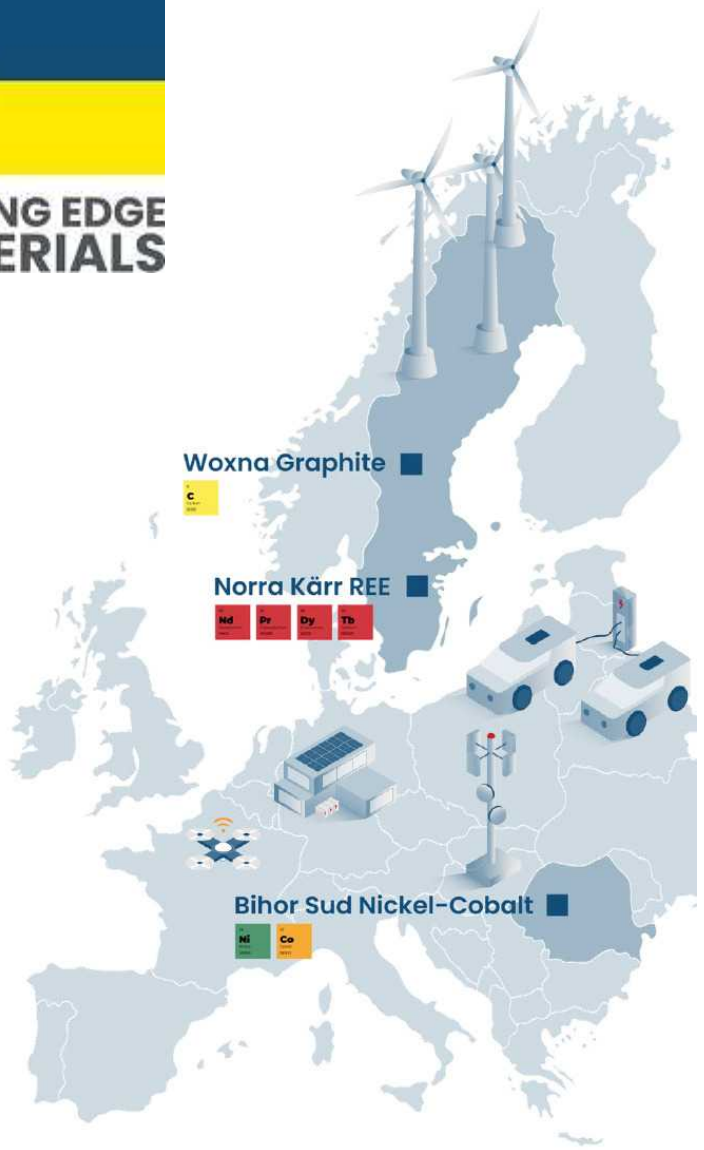
2016

22 juni

- Tasman Metals AB:s bearbetnings-koncession i Norra Kärr upphävs av Högsta Förvaltningsdomstolen
- En stor seger – dock ingen slutgiltig vinst

LEADING EDGE MATERIALS

2017-2022

- Flera turer med nya koncessioner, överklaganden, Natura 2000-ansökningar, avslag etc
- Gruvföretaget *Tasman* byter namn till *Leading Edge Materials,* dotterbolaget till *Greenna Mineral*
- **Senast:** Företaget överklagar Bergsstatens beslut att avslå deras senaste bearbetningskoncession, men drar tillbaka detta. De planerar istället att ansöka om Natura 2000-tillstånd innan de ansöker på nytt, enligt ett nytt juridiskt prejudikat
- Den nya regeringen vill göra det enklare att etablera gruvor?

2023-03-12

Vårt arbete för skydd av sjön Sommen

Naturskyddsföreningen
Tranås

Projektbeskrivning:
”Påverkan för att sjön Sommen ska klassas som Natura 2000-område / Naturreservat”

2016

18 november

- Ny projektansökan gällande Sommen tillsammans med kretsarna i Kinda-Ydre och Mjölby-Boxholm
- En ny arbetsgrupp startas upp

2017

29 april

- Initierade nytt NF-nätverk: ”Värna Vättern och närliggande vatten” tillsammans med kretsarna i Jönköping, Huskvarna-Gränna, Bankeryd och Ödeshög

Naturskyddsföreningen
Tranås

2017

19 juni

- En utställning om skyddet av sjön Sommen, med bilder av Gunnar Lundquist, utformades och ställdes ut på Naturum Sommen på Torpön
- Fick tas ned 6 juli då en huvud-sponsor ansåg den ”ej tillräckligt opartisk”

21 augusti

- Utställningen till Biblioteket i Boxholm

11 september

- till Biblioteket i Ydre, Österbymo

6 oktober

- till Tranås Stadsbibliotek

Naturskyddsföreningen
Tranås

Naturskyddsföreningen
Tranås, Kinda-Ydre,
Mjölby-Boxholm

Riskerna för sjön Sommen är många!

För att skydda Sommen: inrätta Natura 2000 eller Naturreservat?

Gunnar Lundquist
fotograf

Vireda Lärarbostaden, 578 92 Aneby
info@glnaturfoto.se
+46(0)70 592 60 80

www.glnaturfoto.se

Värna Vattnet: Varför ska sjön Sommen skyddas?

MILJÖBALKEN:

Sjön Sommen är utpekat som riksintresse för naturvård, friluftsliv och vattenkvalitet enligt 3 kapitlet, 6 paragrafen, Miljöbalken.

Enligt miljöbalken: "Sjöns värde är så stort att det avgörande kan ersättas, utan att området har ett nationellt värde. Därför får sjöns inte utsättas för åtgärder eller verksamheter som påtagligt kan skada dess värde för ovan nämnda intressen."

REGERINGEN - HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLEN:

Länsstyrelsen i Östergötland föreslog 2012 utvidgat strandskydd till 150 meter och på vissa landområden upp till 300 meter för sjön Sommen.

Regeringen beslutade 26 juni 2014 att utvidgat strandskydd ska gälla för sjön Sommen.

Regeringens beslut överklagades till HFD - Högsta Förvaltningsdomstolen (Regeringsrätten).

Dom i ärendet kom 22 juni 2016: Att regeringens beslut ska stå fast och alla yrkande från de överklagande avvisas. Domstolen framför att:

"Syftet med utvidgningen är att långsiktigt säkerställa Sommens höga värde för framförallt friluftslivet men även för växt- och djurliv. Sjöns friluftsvärden är av sådan art att de har nationellt värde vilket vatse genom att området är av riksintresse. Sjön är i sin helhet av riksintresse för naturvård, främst för sjöns värdefulla fisk- och fågelfauna. Utvidgningen har bedömts vara nödvändig för att säkerställa strandskyddets syften och anses inte gå utöver vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses."

SPUNS – TRANÅS, YDRE, BOXHOLM:

Samlat Program för Uthålligt Nyttjande av sjön Sommen, antaget av deras kommuner år 2000: "Aktiviteter och verksamheter som genom sin storlek, art, utförande eller liknande medverkar till långsiktiga störningar av den visuella upplevelsen av landskapet som helhet bör ej tillåtas."

Den orörda strandlinjen och landområdet närmast stranden ska så långt det är möjligt bevaras och skyddas från aktiviteter och verksamheter som kan medverka till att påtagligt förändra landskapet.

TRANÅS KOMMUN:

Tranås kommuns Naturvårdsprogram, fastställt 4 november 2016, säger bl.a: Att Bredsätersviken och Sommensviken har högsta klassning för naturvärden enligt Länsstyrelsens genomförda.

NATURSKYDDSFÖRENINGEN:

Naturskyddsföreningarna i Tranås, Boxholm och Ydre menar att alla dessa bedömningar av sjön Sommen som nationellt riksintresse, borde vara skäl nog att leva upp till fastställt skydd för sjön.

Det innebär att vi ska avstå från att bygga enorma betongbroar på pelare högt upp i luften för höghastighetståg som dikar fram i över 200 km/tim.

Naturskyddsföreningen i Tranås antog på styrelsemöte 18 maj 2016 följande uttalande:

Naturskyddsföreningen i Tranås kommer inte att acceptera att sjön Sommen berörs av bro - eller tunnelbygnation med anledning av den planerade höghastighetsbanan. Föreningen har förståelse för att spårkapaciteten behöver utökas, men vill se att det sker på ett sådant sätt att nya spår vachen dras över eller under Sommen, eller i dess omedelbara närhet.

Är Tranås Kommuns tillväxtintresse viktigare än att nationellt Riksintresse som syftar till att bevara värdefulla miljöer för framtidens medborgare i närområdet och i riket?

Flygkorridoren: Sveriges största flygkorridor passerar över sjön Sommen i en övrigt opåverkad glesbygd. Fler än 100 flygplan per dygn, vilket motsvarar 50 bilar/plan i utsläppsmängder. "Utsläppen kan medverka till skador på växter och gröda i känsliga ekosystem och bidra till försurning och övergödning. Sprids cirka 10 mil från utsläppskällan." (Luftfartsverkets rapport 2003:7)

Enskilda avlopp: Många privatpersoners avloppsanläggningar har varit undermåliga i långa tider.

Höghastighetsjärnväg: Enligt avtal med Tranåspolitiker/tjänstemän och Sverigeförhandlarna ska ett stationsläge placeras norr om Tranås. Detta innebär att 2-3 broar kommer att byggas över sjön Sommen.

Så här är det tänkt!

Så här kan det bli!

Strandnära bebyggelse: Enligt Samlat Program för Uthålligt Nyttjande av sjön Sommen, antaget av Tranås, Ydre och Boxholms kommuner år 2000: "Aktiviteter och verksamheter som genom sin storlek, art, utförande eller liknande medverkar till långsiktiga störningar av den visuella upplevelsen av landskapet som helhet bör ej tillåtas."

Den orörda strandlinjen och landområdet närmast stranden ska så långt det är möjligt bevaras och skyddas från aktiviteter och verksamheter som kan medverka till att påtagligt förändra landskapet.

Vattenskydd: Hur skyddar vi vattnet?

Då!

Nu?

Fritidsbåtar: Tranås är landets största insjöhamn för fritidsbåtar och sjön är starkt påverkad. Vi kan se risker med giftiga bottenfärger, förorenande drivmedel och oljor, samt störningar på känsligt fågel- och djurliv.

Intensiva jordbruk: De jordbruk som dominerar idag är stora med spridda arealer och stora djurbesättningar. Dubblerade skördar kräver ökad traktorskörsel och gödselspridning. Det medför risk för läckage av gödsel och näringsämnen till vattendrag och dricksvattentäkter.

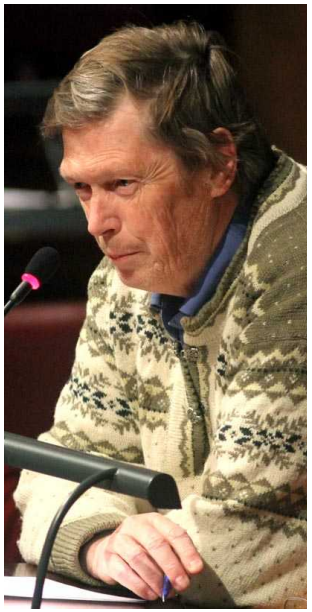

2017

18, 24 och 31 oktober

- Föreläsningar om Sommens vattenstatus och skyddsvärde
- Stellan Hamrin, Jan Herrmann och Jan Terstad
- I Boxholm, Österbymo respektive Tranås

8 november

- Föreläsning med Arne Müller, journalist vid SVT som skrivit boken ”Smutsiga miljarder” om gruvindustrin

Naturskyddsföreningen
Tranås

2019

13 november

- Seminarium om skyddet av sjön Sommen på Solviken
- Deltagare från båda länsstyrelserna, samtliga kommuner runt sjön, Naturum Sommen, Sommens FVO, Östra Lägerns Fvof, Tranås Energi, Tranås Konstråd, flera hembygdsföreningar, LRF, STF och Naturskyddsföreningen
- Föreläsningar om vattenstatusklassning, miljökvalitetsnormer, strandskydd och LIS-områden, samt en utfrågning av politikerna

Varför har vi engagerat oss i ett järnvägsbygge?

2017

Bakgrund

- Fick genom Sommen-projektet vetskap om att man i samband med höghastighetsbanan tänkt bygga 2-3 broar över sjön
- Tranås politiska partier gav stöd till planerna, med önskan om en station i centrala Tranås
- Banan hotar vår värdefulla sjö

14 mars

- Anordnade ett informationsmöte med Trafikverkets ansvariga för sträckan Linköping-Borås; många lokala politiker deltog

Naturskyddsföreningen
Tranås

Fördelar Snabbtågbana	**Nackdelar Höghastighetsbana**
Flexibel spårdragning	Spårkrav: jämn nivå utan kurvor
Kan undvika skyddad natur och kultur	Dras som ett ”spett” genom naturen
Inhemsk teknik, produktion, kompetens	Specialisering – inhyrd kompetens
Mer miljömässigt hållbar produktion	Enormt miljöbelastande produktion
Lättare acceptans bland miljö-organisationer och sakägare	Riskerar fördröjning p.g.a. överklaganden
Avsevärt snabbare byggstart och färdig bana	Mycket lång start- och produktionstid
Rimliga produktionskostnader	Hög hastighet kräver högre kostnader
Utrymme för andra järnvägssatsningar	Undantränger andra projekt

2017

17 juni

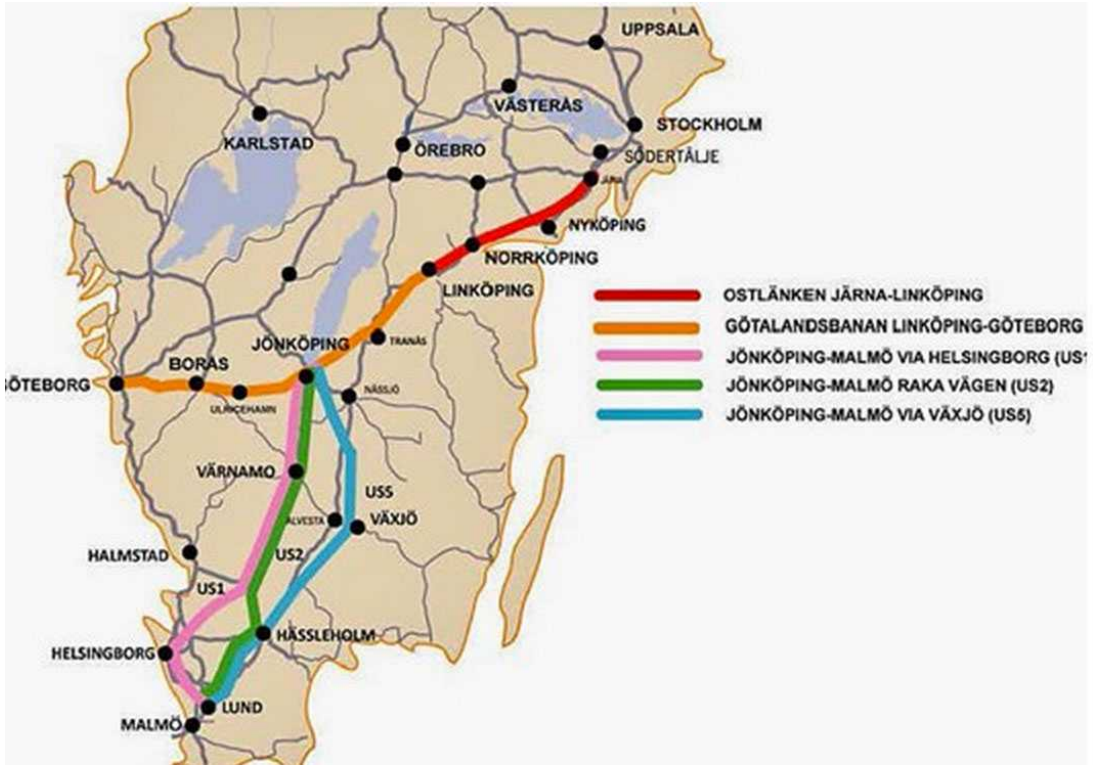
- Skickar yttrande till Trafikverket gällande åtgärdsvalsstudien för sträckan Linköping-Borås
- Vi föreslår ett alternativ: En ny, miljövänlig och flexibel stambana för snabbtåg (250km/h), istället för en höghastighetsjärnväg

4 december

- Efter mycket lobbande av NF Tranås, Lunds NF, m.fl., mot Riksföreningen för att ta ställning mot höghastighetsbanan så skickar de in ett remissvar till nästan helt i linje med våra förslag

Naturskyddsföreningen
Tranås

2018

21 augusti

- Politikerutfrågning om gruvan, höghastighetsbanan, m.m., i Församlingshemmet i Tranås

5 oktober

- Trafikverket publicerar ett PM där man skriver att Ostlänken och sträckan Göteborg-Borås kommer dimensioneras för 250km/h, att projekteringen för sträckan Linköping-Jönköping pausas, samt att staten inte kommer stå för tilläggskostnader vid etablering av stationer
- Detta sätter i princip stopp för bandrömmarna och en station i centrala Tranås

Naturskyddsföreningen
Tranås

Hur kom vi att engagera oss i klimat och unga?

Naturskyddsföreningen
Tranås

Det nya året står för dörren
och tyvärr även klimatkrisen.
Naturskyddsföreningen mobiliserar
för att förhindra katastrofen, men
vi behöver mer kunskap!
Delta i NF Tranås klimatcirkel:

NF Tranås
Klimatcirkel
2019

29 JANUARI kl 18, **Caroline Westblom**, klimatsakkunnig,
Löfstadskyrkan vid Tranås Station, Nygatan 7.

Caroline är anställd på Naturskyddsföreningens rikskansli, samt är naturgeograf och tidigare policyutvecklare inom EU:s klimatpolitik i Bryssel i nätverket Climate Action Network Europe. Denna kväll kommer att ge oss bra grundkunskap i klimatfrågan.

19 FEBRUARI kl 18, **Tranås Energi AB**,
Kraftvärmeverkets entré mittemot Tranås Station, Västra järnvägsgatan.

Studiebesök på Kraftvärmeverket med presentation och rundvandring. Vi får även information om företaget och deras omställning till fossilfri elproduktion.

Aktiviteterna på nästa sida är under planering,
information om träffarna i mars-april lämnas i slutet av januari 2019.

Pär Holmgren | Caroline Westblom | Johan Ehrenberg

Under planering:

MARS-APRIL, Storföreläsning med **Pär Holmgren**, Tranås:

Pär är meteorolog, författare och klimatskadereglerare på Länsförsäkringar och till denna föreläsning kommer både politiker och allmänhet att bjudas in. Vi kommer att få en dagsaktuell klimatuppdatering, med både oroväckande fakta och möjligheter till förändring.

MAJ, studieresa till **ETC Solpark**, Katrineholm:

Vi gör en gemensam resa till solparken, troligen med buss. Det blir rundvandring i parken, information, lunch och föreläsning med Johan Ehrenberg, som grundat parken och tidningen ETC. Johan är journalist, publicist, författare, debattör och egen företagare. Vi fokuserar på olika möjligheter till minskad klimatbelastning. Solparken och ETC verkar genom "envishet, framtidstro och ilska". Troligen är det vad som krävs för verklig förändring!

Anmäl dig snarast via nedanstående länk i samarbete med Studiefrämjandet,
dock senast den 14 januari 2019. Antal platser är begränsat!

tinyurl.com/nftranas

NF Tranås Klimatarbetsgrupp:
Torsten Svärd, Göran Swanström och Troels Hoffmann
Frågor? Kontakta Marta och Torsten på tel: 072-381 04 42, eller mail: totte1922@live.se

Bilder:

2019

29 januari

- Under slutet av 2018 beslutar vi att hålla en studiecirkel om Klimatet
- Denna startade med en föreläsning av Caroline Westblom, klimatsakkunnig på Riks

19 februari

- Studiebesök på Tranås Energis kraftvärmeverk

Mars-April

- Föreläsningen med Pär Holmgren ställs in

19 maj

- Studiebesök vid ETC Solpark utanför Katrineholm

Naturskyddsföreningen
Tranås

2019

15 mars

- Med inspiration från cirkeln planerar vi vårt första ”Klimat-fika” under parollen *#FridaysForFuture*
- Tranås kommun avvisar dock våra tre alternativ på platser invid Stadshuset och hänvisar oss till torget
- I protest samlas vi vid Parkhallen och marscherar förbi Stadshuset
- Manifestationen blir ändå mycket lyckad!

April-Maj

- Vi arrangerar flera mindre manifestationer under våren

Naturskyddsföreningen
Tranås

2019

27 september

- Globala klimatmanifestationer hålls i hela världen och så även i Tranås
- Vi arrangerar tillsammans med musikanter från Sommenbygdens folkhögskola en manifestation på torget, till vilken ca 120 personer kommer!

29 november

- Vintermanifestation på torget

Naturskyddsföreningen
Tranås

2019

Maj-Augusti

- Postkodstiftelsen avsätter 4milj kr till projekt för att få människor ut i naturen
- Vi arbetar därför fram och söker pengar för projektet *Fyra generationer upptäcker Sommen,* en kombination av naturutflykter + fototävling för barn, unga, vuxna och seniorer

24 september och 26 oktober

- Barn- och Vuxengruppen, samt Ungdomsgruppen, gör utflykter till Lomsviken

29 september

- Seniorgruppen gör en utflykt till Romanäs udde

SVENSKA POSTKOD STIFTELSEN

Naturskyddsföreningen
Tranås

2020

Januari-Mars

- Coronapandemin sätter käppar i hjulen för flera utflykter

4 och 8 april

- Nya Barn- och Vuxengrupper gör utflykter till Trollstenen

26 april

- En ny Seniorgrupp gör utflykt till Romanäs udde

30 maj

- 12 vinnare i Fototävlingen koras, 3 i varje generation, efter en publik röstning på bästa bidrag och bedömning av jury
- Projektet ger oss mersmak för att försöka engagera barn och unga, varför en Natursnoksgrupp startas!

Naturskyddsföreningen
Tranås

2020

18 januari

- Ett länsövergripande klimatmöte hålls i Jönköping
- 2 motioner till Riksstämman skrivs
- Om att uppmana kommuner att ansöka till Klimatkommunerna
- Om att öka samarbetet med Svenska kyrkan utifrån ”Ett biskopsbrev om klimatet”

Mars

- Pandemin gör att styrelsearbetet och alla manifestationer pausas

September

- Vi skickar brevet ”Akutläge för Tranås kommuns klimatarbete” till alla politiska partier, med frågan om hur de tänker arbeta för klimatet

Naturskyddsföreningen
Tranås

2021

KLIMAT-
SPÅRET

Engagemangsprojekt för åk 1 på Holavedsgymnasiet

Arrangörer:

Naturskyddsföreningen Tranås

Holaveds-gymnasiet TRANÅS

19 januari

- Utifrån politikernas svar på brevet i September görs en sammanställning av i vilka klimatfrågor partierna har samsyn
- Även ett ”Fempunktsprogram” tas fram med förslag på åtgärder

Juni-September

- En idé om en uppsatstävling med fokus på klimatet för gymnasieungdomar tar fart
- Tanken är att engagera ungdomar i klimatfrågan med hjälp av sponsorfinansierade priser
- Den första upplagan av *Klimatspåret*!

Naturskyddsföreningen Tranås

2022

25 mars

- Klimatmässa på Holavedsgymnasiet med prisutdelning för Klimatspåret
- Alma och Tyra vinner första pris för sin dikt ”Varm-Sval”

1 april

- Under våren planerar vi för en ambitiös serie av klimat-manifestationer, med talare och musikanter, kallad ”Alla för Klimatet”
- Denna gång under parollen *#PeopleForFuture* för att engagera även vuxna
- Vid den första träffen talar Klimatspåret och Holavedsgymnasiet

Naturskyddsföreningen
Tranås

2022

April-Augusti

- Flera välbesöka manifestationer hålls på Tranås torg med bl.a. kommuntjänstemän och två utfrågningar av Tranås politiker

19 augusti

- Vi lyckas få Svenska kyrkan att delta vid en manifestation och Frida Gårdmo, klimathandläggare för Linköpings stift, och Peter Andreasson, kyrkoherde i Ydre, talar

26 augusti

- Anna Hägg-Sjöquist, riksordförande för Röda Korset, talar om klimatet som en humanitär kris

Naturskyddsföreningen
Tranås

2022

2 september

- Som avslutning av manifestationerna, strax innan valet, kom NF:s riksordförande Johanna Sandahl och talade
- Ca 85 åhörare slöt upp på torget, flest dittills!
- Trots slit och motgångar är vi mycket nöjda med People For Future-projektet
- Nu hoppas vi på fortsatt samarbete med både Svenska kyrkan och Röda korset!

Naturskyddsföreningen
Tranås

Planärenden

2016-2017
- Vindkraftpark i Bordsjö, Aneby

2017-2020
- Vindkraftpark i Lönnhult, Aneby
- Östra Hult, Ydre
- Stora Bianäset, Ydre
- Byggnation i Ekmarkspark

2020-2022
- Tranås Översiktsplan
- Naturreservat i Furulid, Aneby
- Tostås

Med mycket mera….

Naturskyddsföreningen
Tranås

2023-03-12

Styrelsen 2022

Naturskyddsföreningen
Tranås

Naturskyddsföreningen
Tranås

Tack för visat intresse!

Bilder:
Gunnar Lundquist, Kjell-Åke Trygg,
www.naturskyddsforeningen.se, pixabay.com,
Dagens Nyheter, Sveriges Natur, Tranås Tidning, Trafikverket

Hemsida: tranas.naturskyddsforeningen.se
Facebook: www.facebook.com/nf.tranas